

ἡ ὠρακιώτισσα ἡρώϊδα τῆς Ἐπαναστάσεως

Ἡ... Ἐδούλευσε μέ πραγματική ἀγάπη τὸ ἔθνος καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς ἐσυνέχισε τοὺς ἀγῶνες τῆς μέ πατριωτικὸ ζῆλο καὶ εἰλικρίνεια, χωρὶς νὰ παρακούσῃ ποτέ τίς προσταγές τῆς Κυβερνήσεως. (Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἐπίσημο ἔγγραφο)

Ἔχει καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀδυναμίας τῆς. Καὶ πολλές φορές ἀδυναμίες ἀδικαιολόγητες. Ἄλλοτε χαρίζει τὸ φωτεινὸ στεφάνι τῆς δόξας σέ πρόσωπα πού ἴσως-ἴσως νὰ μὴν ἀξίζουν τέτοια εὐνοια καὶ ἄλλοτε κρύβει κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιό τῆς λησμονιᾶς ἡρώας, πού θάχανε τῇ θέσει τους στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν μεγάλων μορφῶν τοῦ Ἀγῶνα. Καὶ μαζί μέ τὰ πρόσωπα πού διακρίθηκαν γιὰ τὸν πατριωτισμὸ καὶ τὴν ἀντρεία τους καὶ ταφήκανε στὴ λήθη, εἶναι καὶ ὁλόκληρες περιφέρειες, ὅπως καὶ ἡ ὠράκη, πού σχεδὸν δέν τύχανε ὡς τώρα ὅσης ἐπρεπε ἱστορικῆς ἔρευνας καὶ μελέτης. Ὁ Μωρηῆς καὶ ἡ Ρούμελη θεωρήθηκαν ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια σάν τὰ μοναδικὰ κέντρα τοῦ λυτρωμοῦ τῆς σκλαβωμένης χώρας. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀλήθεια. Ἀλλὰ δέν σημαίνει πῶς δέ βρεθήκανε καὶ ἄλλες ἐλληνικὲς περιοχές, πού παίξανε ἓνα σημαντικὸ ρόλο γιὰ νὰ πετύχῃ τὸ μεγάλο ξύπνημα τοῦ ἔθνους. Δέν μπορούμε νὰ ποῦμε πῶς τὸ πολύχρονο ἐλληνικὸ δράμα εἶχε πέντε-δέκα πρωταγωνιστές καὶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἦτανε "κομπάρσοι" ἢ ἀμίλητα πρόσωπα γιὰ διακόσμησι. Κάτω ἀπ' τὸ γαλανὸ οὐρανὸ τῆς κοινῆς Πατρίδας, σέ κάθε γωνιά τῆς, μέσα στὸ κέντρο ἢ ἀπόμερα, ἦταν χυμένος ὁ ἴδιος παλμός, ἡ ἴδια πνοή, ἡ ἴδια φλόγα γιὰ τὴ λευτεριά. Ἔτσι καὶ ἡ ὠράκη μέ τὴν ἐλληνικὴ καταγωγὴ τῆς, εἶχε καὶ αὐτὴ ἀπαράβαστα δικαιώματα μέσα στο λαμπρὸ παλάτι, πού χτίστηκε μέ τοὺς ἀγῶνες καὶ τίς θυσίες τῶν παίδων τῆς ἰδίας μάνας στὸ δοξασμένο Βίκοσιένα.

Τὸ αἷμα τῶν παλληκαριῶν, πού θεμελίωσε τὸν πύργο τῆς ἐλληνικῆς λευτεριᾶς, δέ χύθηκε μόνον στίς βουνοπλαγιές καὶ στοὺς κάμπους τοῦ Μωρηᾶ καὶ τῆς Διτρεᾶς, ἀλλὰ σ' ὅλη τὴ γῆ τοῦ ὑπόδουλου τόπου καὶ τοῦ ταιριάζει δίκαια ἡ πανελλήνια εὐγνωμοσύνη καὶ τιμὴ.

Ἡ κλεφτουργία καί τὰ ἀρματωλίκια δέ ζήσανε λέε τοὺς περήφανους ἀ-
ετούς μὲ των μονάχα στὸν Ὀλυμπο ἢ στὸν Παρνασσό. Ζήσανε καί σ' ἡ θρά-
κη, μέ τὰ ἴδια ἔθιμα καί παραδόσεις, μέ τοὺς ἴδιους θρύλους καί τὰ ἴ-
δια ὄνειρα. Τό Ζουφλί καί τό Διδυμότειχο εἶναι ἡ πιό ξακουστές πολιτεῖ-
ες τῆς ~~Θράκης~~ θράκης γῆς, πού ἦταν ἀπό πολύ παλιά τό προπύργιο τῆς
ἐλληνικῆς ιδέας, στήν ἀκριτική αὐτή περιφέρεια τῆς χώρας.

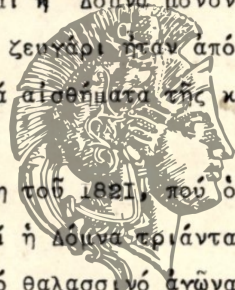
Ξεφεύγει βέβαια ἀπό τό θέμα, γιά νά μιλήσῃ κανεῖς λεπτομερειακά γιά
τὴν ἐθνική δρᾶσι καί τὴν ἡρωϊκή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, πού λησμονήθηκαν σχε-
δόν ὁλότελα ἀπό τὴν ἱστορία, τῶν ἀνθρώπων πού ξεκίνησαν ἀπ' ὅλες τίς ἐλ-
ληνικές γωνιές, γιά νὰ προσφέρουν τό ντουφέκι τους καί τὴ ζωὴ τους στήν
πραγμάτῳ τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Ὡστόσο, σάν εὐλαβικό μνημόσυνο στίς μαρ-
τυρικές καί ἄγιες ψυχές τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Βορεινῆς Ἑλλάδας, πῆραμε
σήμερα μιὰ ἀτρόμητη ἡρώιδα, μιὰ τοληρή καπετάνισσα, μιὰ δεύτερη Μπουμ-
πουλίνα : τὴ Δόμνα Βισβίζη ἀπὸ τὴν Αἶνα, πού ἡ ζωὴ της ἦταν ἓνας ὕμνος
ἐπὶ τῇ πατρίδι, ἓνα διαμάντι πού ἀκτινοβολοῦσε ὁλόγυρα τοῦ τῆς Ἑλλάδας.

Πολλοὶ ἴσως νά μὴ ἔχουν ἀκούσει οὔτε τὸ ὄνομα της οὔτε τὴν πατρίδα
της. Κι' ὅμως καί τὰ δυό εἶναι τόσο δοξασμένα καί τόσο ἐλληνικά. Ἡ Αἶ-
νος ἦταν μιὰ πόλις ξακουστή, ἀκόμα κι' ἀπὸ τὰ ὁμηρικά χρόνια. Θᾶλεγε κα-
νεῖς ὅτι ἦταν μιὰ γέφυρα, γιά τὴ μετάδοσι τοῦ ἐλληνισμοῦ πολιτισμοῦ
στίς ἄλλες χῶρες. Ἡ Αἶνος ἦταν ἡ πλουσία θρακική πολιτεία, πού γνώρι-
σε πρώτη τοὺς θριάμβους τοῦ Ἑλληνισμοῦ ^{καί} δέχτηκε τὸν Χριστιανισμό καί
τόν διάδωσε καὶ μαρτύρισε ὅσο λίγες χριστιανικές πόλεις, πού χρησίμευ-
σαν γιά ἐστίες καί γιά φάροι τῆς θρησκείας τοῦ Ναζωραίου. Αὐτὴ ἦταν ἡ
πατρίδα τῆς Δόμνας Βισβίζη, τῆς πεντάμορφης ἀρχοντοπούλας, πού μέ τὰ
ἡρωϊκά της κατορθώματα ἔγραψε μιὰ ἀπὸ τίς πιό λαμπρές σελίδες τοῦ ἱε-
ροῦ Βίκοσιένα.

Τὰ παιδικὰ της χρόνια τὰ πέρασε μέσα σέ μιὰ ἀτμόσφαιρα αὐστηρῆς
ἐλληνικῆς ἀντροφῆς καί διδάχτηκε περισσότερα ἀπ' ὅλα τὴν ἀνάπη στή
θρησκεία καὶ στήν Πατρίδα. Ἡ μόρφωσι πού πῆρε στό πλούσιο σπίτι τοῦ
πατέρα της, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς πιό γνωστούς μεγαλονοικοκυραίους τῆς Αἶ-

νου, δέν ἦταν μεγάλη. Ὡστόσο τῆς ἄρεσε τό διάβασμα καί κάθε τι πού ἀναφερόταν γύρω ἀπό τά ὄνειρα καί τούς πόθους τοῦ σκλαβωμένου Ἑθνους. Καί τήν τρυφερή ψυχή της ἄρχιζαν νά φωτίζουν ἡ ἀγνότερες ἐλπίδες γιά τήν ἀνάστασι τοῦ λαοῦ. Κι ἦταν ἀκόμα 20 χρονῶν ἡ Δόμνα. Δέ μιά ἡλικία δηλαδή, πού ἡ κοπέλλες περνοῦν τό καιρό τους μέ πιό εὐχάριστες ἀσχολίες. Ἀλλ' ἡ θρακιώτισσα ἡρωίδα δέν ὄνειρευόταν τίποτ' ἄλλο ἀπό τό γλυκοχάραμα τῆς ὁλόφωτης ἡμέρας τοῦ λυτρωμοῦ/ Κι ἂν στά 24 χρόνια της παντρεύτηκε, τό ἔκαμε γιά νά μπορῇ νά δώσῃ κάτι περισσότερο στούς πατριωτικούς της σκοπούς. Ὁ ἄντρας της, ὁ Ἀντώνης Βισβίτζης, ἦταν ἓνας ἀπό τούς πιό ἰσχυρούς καί πλουσίους καπετάνιους, πού εἶχε μῆ ἀπό τούς πρώτους στή φιλική Ἑταιρεία καί φημιζόταν γιά τήν ἀφοσίωσι καί τήν πίστι του στή μεγάλη Ἰδέα. Καί ἡ Δόμνα μόνον ἓνα τέτοιο ἄντρα ὄνειρευόταν νά κάμῃ σύζυγο της. Τό ζευγάρι ἦταν ἀπό τά πιό τρωασμένα, ὅχι μόνο στά νειάτα ἀλλά καί στά αἰσθήματα τῆς καρδιάς, πού εἶχαν τούς ἴδιους παλμούς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Στίς ἀρχές τ' Ἀπρίλη τοῦ 1821, πού ὁ Ἀντώνης Βισβίτζης ἦταν τότε σαρανταπέντε χρονῶν καί ἡ Δόμνα τριάντα ἑφτά, γίνηκε ἡ φανερή καί ἐπίσημη εἰσοδοῦς τους στό θαλασσίνο ἀγῶνα τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας.

Δέν ἦταν βέβαια ἡ πρώτη φορά, πού ἀναφερόταν τ' ὄνομα τοῦ Βισβίτζη στά νησιά τοῦ Αἰγαίου. Ὅλοι οἱ καπεταναῖοι εἶχαν ἀκούσει πολλά γι' αὐτόν καί τόν ἐκτιμοῦσαν καί τόν σέβονταν. Ἀκόμα καί ἡ προσωρινή κυβέρνησι εἶχε πολλές φορές χρεισθῇ τῇ βοήθειᾳ του καί τοῦ ἔστελνε τακτικά γράμματα, πού μαρτυροῦσαν τήν ἐμπιστοσύνη της στό θρακιώτη ἀγωνιστή. Ἔτσι ἡ ἐπιτροπή τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Στερεᾶς τόν παρακάλεσε κεῖνο τόν καιρό νά ἔρθῃ μέ τό πλοῖο του, πού ἦταν ἓνα ἀπό τά πιό γερά μπρίκια κι εἶχε τό ὄνομα τῆς γυναίκας του, τῆς Δόμνας, στήν εὐβοία καί νά λάβῃ μέρος στήν πολιορκία τοῦ κάστρου τοῦ βυρίπου. Ὁ Βισβίτζης ἄρα ἔλαβε τή διαταγή, ξεκίνησε ἀμέσως πέρνοντας μαζί καί τή Δόμνα φέρνοντας καί πολεμοφόδια, γιά νά βοηθήσῃ μέ τό καράβι του τούς νησιώτες στήν εὐβοία. Καί πραγματικά ἡ ἐνίσχυσι του ἦτανε γενναία κι ἀπόδωσε τό ἀ-

ποτέλεσμα πού περίμεναν. Ἡ πολιορκία τοῦ κάστρου ἀπὸ τῆ θάλασσα ἦτανε τέτοια πού ἀνάγκασε τὸν ἐχθρό νά φύγη μπροστά στή ἀκλόνητη ὁρμή τῶν ἀγωνιστῶν. Ἦταν ἀφάνταστη ἡ πολεμική τους μανία. Καί ἡ δεξιότητα στό χειρισμό τῶν πλοίων ἀσύγκριτη. Ὁ ἡρωϊσμός τοῦ Βισβίζη εἶχε ξεχωρίσει μέσα σ' ὅλους τοὺς καπεταναίους καί τὸ πολεμικό του πλοῖο εἶχε τραβήξει τὸ θαυμασμό τῶν Ψαριανῶν καί τῶν Ὑδραίων, πού λάβανε μέρος σ' αὐτὴ τῇ θαλασσινῇ ἔφοδο. Τὸ θρακιώτικο μπρίκι ἦταν ὀνομασιό στοὺς ναυτικούς. Εἶχε δεκάξη μεγάλα κανόνια καί ἔφερνε πάνω του πλήρωμα ἀπὸ ἐκατὼν σαράντα ἄντρες. Μά τὸ πιό περίεργο ἦταν ὅτι εἶχε κι "αἴθουσα" κάτω ἀπὸ τῇ κουβέρτα του, πού ἔμεινε μάλιστα καί ἱστορική. Ἐκεῖ ἀργότερα συνεδρίαζε ὁ "Ἀρειος Πάγος" κι εἶχανε γίνεи τοῦ κόσμου οἱ πολιτικοὶ καὶ τὰς ἀντιμαχόμενες μερίδες τῶν ὀπλαρχηγῶν, πού κατέβηκαν ἐκεῖ, γιὰ νὰ βροῦν κατάλληλο μέρος νὰ λύσουν τίς διαφορὰς τους. Περισσότερα ἑκατοστὰ εἶνε τὰ θεελλώδη συμβούλια, πού γίνανε σπὴν βρισκόταρ μπροστά σ' ὁδοσσέας Ἀνδροῦτσος καί ὁ Νικηταρᾶς. Τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων αὐτῶν, πού δείχνουνε τὸν ὀρμητικό χαρακτήρα τῶν ἀετῶν τῆς Γούμελης, βρίσκονται στὰ ἀρχεῖα τῆς ἐθνικῆς μας βιβλιοθήκης.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ θρίαμβο τοῦ Εὐρίπου, ὁ Βισβίζης, ἀφοῦ δέχτηκε τὰ συχαρητήρια τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης, ξαναγύρισε στήν Αἴνο. Ἐκεῖ τὸν ὑποδέχτηκαν οἱ συμπατριῶτες του μέ ξεχωριστὴ χαρά καὶ ἀδελφωσύνη. Ἡ Αἴνος, εἶχε μόνο Ἕλληνες κατοίκους, τολμηροὺς θαλασσινοὺς καί θερμούς πατριῶτες, πού οἱ περισσότεροι εἶχαν μπῆ στή Φιλικὴ Ἑταιρεία. Μὲτὸ πρῶτο ἄναμα τοῦ ἱεροῦ πολέμου, μόλις τὰ καρνοφύλλα ἀντιλάλησαν σὴν Δυτικὴ θοράκη Ἑλλάδα, νοιώσανε ὅλοι τὴν καρδιά τους νὰ σκιρτᾷ ἀπὸ ἐθνικὴ περηφάνεια.

Δέ θάχανε περάσει παρά δυὸ μῆνες, ὅταν στίς ἀρχές τοῦ Μάη, τέσσερα ψαριανά καράβια, μέ ἀρχηγό τὸ Γιαννίτση, φανήκανε μπροστά στοῦ κάστρο τῆς Αἴνου, πού πάνω του κυμάτιζε ἡ ὀθωμανικὴ σημαία.

Ὁ καπετὰν Βισβίζης ξυπνῶντας ἐκεῖνο τὸ πρωὶ καί βλέποντας λίγο

ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τῇ ἑλληνικῇ πλοῖα, ἔνοιωσε τὰ μάτια του νὰ βουρκώ-
νουνε ἀπὸ δάκρυα χαρᾶς. Τὴν ἴδια χαρὰ καὶ συγκίνησι δοκίμασε καὶ ἡ
Δόμνα. κι' εὐθύς χωρὶς ἄλλη συνεννόησι, ὁ Βισβίτζης ἄφησε τὸ σπίτι του,
τὰ κτήματα του καὶ μπαρκάρισε στί μπρίκι του μέ τῇ γυναῖκα του καὶ
τὰ παιδιὰ του, παίρνοντις μαζί του ὅσα μετρητὰ εἶχε, τὰ χρυσαφικά του
καὶ τὰ εἰκονίσματα. Δέ σκέφθηκε κείνη τὴ στιγμή οὔτε τὴν περιουσίαν
πού ἄφηνε, οὔτε ἂν θὰ ξανάβλεπε τὴν πατρίδα του. Σαλπάρησε ἀμέσως κι'
ἐνώθηκε μέ τὸν ψαριανὸ στόλο τοῦ Γιαννίτη καὶ τὴν ἴδιαν ἐκείνη μέραν ἀρ-
χίσανε νὰ κτυπᾶνε τὸ κάστρο. Οἱ Τοῦρκοι ἀπάντησαν μέ ὁμαδικὰς κανονιέ-
ς ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου μὰ δίχως νὰ φέρουν ἀποτέλεσμα. Κι' ἔτυχε
κείνη τὴν ἡμέραν νὰ μὴ βρίσκεται στήν Αἶνον κανένα ἀπὸ τὰ ἐχθρικά καρά-
βια. Ἔτσι τὸ φρούριον κυριεύτηκε κατὰ τὸ σούρουπο κι' οἱ Ἕλληνες θα-
λασσινοὶ ἀνεβαίνοντας στὸ κάστρο ἔβλεψαν τὴ σημαίαν τῆς λευτεριᾶς καὶ
πῆρανε μαζί τους καὶ εἴκοσι τέσσαρα κανόνια πού βρήκανε. Οἱ Ὀθωμα-
νοὶ, πού στὸ μεταξύ εἶχανε τροποποιηθῇ, μόλις προφτάσανε νὰ φύγουν χ
καὶ νὰ κρυφθοῦν σ' ἀσφαλισμένα μέρη.

Ἀπὸ τότε τὸ θρακικὸ καράβι, ἐνωμένο μέ τὰ ψαριανὰ πολεμι-
κά, ὥργωνε τὸ Αἶγαῖον. Ἔτσι μαίνομε στήν ἡρωϊκὴ ζωὴ τοῦ Ἀντώνη καὶ
τῆς Δόμνας Βισβίτζη, τῆς ἀχώριστης αὐτῆς συντροφίσσας τοῦ ἀντρα της
πού μοιραζόταν μαζί του τὴν ζωὴ τῆς θάλασσας μέ τίς συγκινήσεις καὶ
τούς κινδύνους της. Τὸ σύνθημα τοῦ ἱεροῦ πολέμου γιὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ
ἔθνους εἶχε βρῇ στίς καρδιές τῶν φλογερῶν πατριωτῶν τῆς Αἴνου
τόν πιό ζωντανὸ ἀντίλαλο. Τὸ θρακικὸ μπρίκι, φέρνοντας τούς μεγά-
λους πόθους καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ κυβερνήτη του, κάνει πανιά καὶ
τρέχει στὰ πέλαγα καὶ στὰ νησιά τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδας, γιὰ νὰ
σκορπίσῃ νέες ἐλπίδες καὶ νὰ δυναμώσῃ τὴν πίστιν τῶν ἀγωνιστῶν.

Στὸ μεταξύ τὰ τέσσαρα καράβια τοῦ Γιαννίτη μαζί μέ ἄλλα ἑπτὰ
ψαριανὰ καὶ τὸ καράβι τοῦ Βισβίτζη, κάμανε μιά ναυτικὴ μοῖραν, μέ ἀρχη-
γὸ τὸν ὑποναύαρχον Γ. Σκανδάλη. Στὰ μέσα τοῦ Μᾶη τὰ καράβια, διασχί-
ζοντας τὸ θερμαϊκὸ κόλπον, φτάσανε ἔξω ἀπὸ τὴν Κασσάνδραν. Ἐκεῖ ὅτε-
ρα ἀπὸ πολὺωρη ναυμαχίαν, μέ τὸ σουλτανικὸν στόλον αἰχμαλωτίσανε δύο

τουρκικές γολέτες.

Μετά ὁ Βισβίζης ἔφυγε μέ τό πλοῖο^{τον}του γιά τό Ἅγιο Ὅρος, ὅπου παρά-
λαβε τόν πρωτεργάτη τῆς μακεδονικῆς ἐξέγερσης, Μανώλη Παπᾶ. Ἄλλ' ὁ
ἡρωϊκός ἀγωνιστής πού εἶχε περάσει τοῦ κόσμου τίς ταλαιπωρίες καί
τά βάσανα, ὑπόκυψε στό μοιραῖο, ὅταν τό πλοῖο τοῦ Βισβίζη πλησίαζε
στήν Ἰδρα. Τότε ὁ θρακιώτης καπετάνιος, ἀφοῦ κήδεψε τό νεκρό τοῦ
γενναίου Μακεδόνα, μ' ὅλες τίς τιμές πού τοῦ ἄξιζαν, ἔτρεξε νά συνεν-
νοηθῇ μέ τίς ἀρχές τῆς Ἰδρας, γιά τό πῶς θά χρησιμοποιηθῇ στόν ἀγῶ-
να ἀπό τήν ἐπαναστατική κυβέρνησι. Ἵστερα ἀπό τό συμβούλιο πού γί-
νηκε μέ τούς πολιτικούς, ὁ Βισβίζης πῆρε διαταγή νά πάη στό Βόλο καί
μετά στό ἱρίκερι, ὅπου βρισκόντουσαν ἀρπυμένα τριάντα ἑλληνικά ἱστιο-
φόρα. Ἄμα ἔφτασε κεῖ ἔδειξε τά χαρτιά του σιούς καπεταναίους καί τούς
εἶπε ὅτι εἶχε ~~διαταγή~~ διαταγή νά μῇ ἀρχηγός τους καί νά πλεύσουν
ὅλοι μαζί στόν εὐβοϊκό. ^{ἔτσι} καί ἔγινε.

Τόν ἴδιον καιρό στίς ἀρχές τοῦ 1822, ὁ Δ. Ληγάτης καί ὁ Ὀδυσσεύς
Ἀνδρουτσός βρισκόντουσαν στό Μπράλο τῆς Λωρίδας, ὅπου καταστρώσαν τά
σχέδια φιά νά ρίξουν τό κάστρο τῆς Λαμίας. Στό πολεμικό συμβούλιο πού
γίνηκε, ἀποφασίστηκε, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Δυοβουνιώτης καί ὁ
Ζαφειρόπουλος, μέ 3000 ἄντρες ὀπλισμένους, νά περάσουν μέ καράβια στήν
ἀπέναντι σιεριά τῆς Ἀγίας Μαρίνας καί ἀπό κεῖ νά τραβήξουν γιά τή
Λαμία. Ἐπίσης ὁ Κοντογιάννης καί ὁ Σκαρτσᾶς νά προλάβουν τόν ἐχθρό
στό Πατρατσίκι. Παράλληλ^α ὁ Πανουργιάς νά κτυπήσῃ τούς κομποτάδες. Στό
μεταξύ ὁ Βισβίζης μέ τό στόλον τοῦ, παράλαβε τόν Ὀδυσσεά μέ τούς ὀ-
πλαρχηγούς του καί τ' ἀσκέρια τους ἀφοῦ περάσανε τή νύχτα τῆς Μεγάλης
Παρασκευῆς τό Μαλιακό, τήν ἄλλη μέρα πρώτη ~~ἡμέρα~~ ^{ἡμέρα} τ' Ἀπρίλη, ἀποβιβάστηκαν στήν Ἀγία Μαρίνα.
Ἦταν ξημερώματα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ὅταν ἄρχισε ἡ μάχη. Οἱ Τοῦρκοι
κάμανε πρῶτοι τήν ἐπίθεσι, μέ σκοπό νά διώξουν τούς Ἕλληνες πρός τή
θάλασσα. Ὁ ἐχθρός πολυάριθμος ὥς ἦταν, κτυποῦσε στό ψαχνό. Ὁ Βισβί-
ζης βλέποντας τότε τόν κίνδυνο, διάταξε νά κατεβάσουν ἀμέσως ὅλους
τίς βάρκες τῶν караβιῶν του καί νά μποῦν μέσα μέ τά ὅπλα τους οἱ ναῦ-

τες, γιά να βοηθήσουν τούς πολεμιστές τοῦ Ἀνδρούτσου. Ἔτσι ἡ ἐπίθεσι ἀρχιζε τώρα σύγχρονα ἀπό τή στεριά καί ἀπό τή θάλασσα. Ἡ κανονιές τῶν караβιῶν πέφτουν βροχή πάνω στή μάζα τῶν τούρκων στρατιωτῶν καί σκορπίζουν τό θάνατο. Σέ μιά στιγμή, πού ἡ μάχη εἶχε ἀνάψει γιά καλὰ μιά σφαῖρα βρίσκει στό κεφάλι τόν τοῦρκο ἀρχηγό καί τόν ρίχνει χάμω. Ὁ ξαφνικός του θάνατος ἔκαμε τούς τούρκους νά τρομοκρατηθοῦν καί νά σαστίσουν. Οἱ Ἕλληνες κτυποῦν μέ μανία καί ὁ ἐχθρός σκορπίζεται καί το βάνει στάπόδια γιά νά σωθῇ. Ἡ μάχη τελείωσε. Δέν ἔμεινε γύρω οὔτε ρουθοῦνι Ὀθωμανοῦ. Εἶχα γίνει ὅλοι καπνός.

Μά ἄν οἱ τοῦρκοι χάσανε πόν ἀρχηγό τους, χάσανε καί οἱ Ἕλληνες τό θρακιώτη καπετάνιο τους. Ἐνα ἐχθρικό βόλι τόν βρῆκε κατάστηθα, τή στιγμή πού ὁ τολμηρός πολεμιστής ἔροιχνε μέ τό ὄπλο του ἀπό τήν πλώρη τοῦ караβιοῦ του ἀπροφύλακτος, ἀνησυχώντας κάθε κίνδυνο. Ἡ Δόμνα, ἡ ἀφοσιωμένη του σύζυγος, πού βρισκόταν σχεδόν σιμά του, μόλις τόν εἶδε λαβωμένο νά ἐκπλύνεται χάμω, ἔσχιζε τήν καρδιά της σάν γνήσια ἡρώδα διάταξε ἀμέσως νά κατεβάσουν τόν ἄντρα της, νεκρό πιά, σ' ἀμπάρια ἀπό τοῦ πλοίου. Κι' αὐτή δίχως νά χάσῃ τό θάρρος της, δίχως νά τή λυγίσῃ ὁ πόνος, παίρνει τή κυβέρνηση τοῦ караβιοῦ κι' ἐξακολούθει παλληκαρίσσια τόν ἀγῶνα.

Ἡ νίκη σέ λίγο στεφάνωσε τά ἐλληνικά ^{ὁπλ.} πλοῖα. Οἱ καπεταναῖοι καί οἱ στρατιῶτες ξαναμπαίνουν στά πλοῖα γιά νά γυρίσουν στήν ἀντικρυνή στεριά καί ν' ἀράξουν στό λιμάνι τῆς Διθάδας, κοντά στήν Εὐβοία. Στό διάστημα τοῦ ταξειδιοῦ, ἡ Δόμνα μαζί μέ τά παιδιά της καί τούς ὀπλαρχηγούς, βρισκάνταν πάνω ἀπό τό νεκρό τοῦ γενναίου ἀγωνιστή. Τότε τόν ἔκλαψε μέ μαῦρα δάκρυα. Τότε ὁ σπαραγμός τῆς ξέσχισε τήν καρδιά. Σάν φτάσανε τήν ἄλλη μέρα στό λιμάνι, μετέφεραν τόν ἥρωα στή Διθάδα καί μέσα στό γενικό πένθος τοῦ στρατοῦ καί τοῦ λαοῦ, θάψανε τόν πρωτεργάτη τῆς ἐθνικῆς μας λευτεριᾶς, τόν Ἀντώνη Βισβίτση, πίσω ἀπό τό ἱερό τῆς ἐκκλησιᾶς τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Ἡ Δόμνα, ἡ στοργική σύζυγος καί καπετάνισσα, δέν τόν ξέχασε ποτέ. Δυό φορές τό χρόνο πῆγαινε μέ τά

παιδιά της δίπλα από τόν τάφο του, φέρνοντας του λίγα λουλούδια κι' ἀφήνοντας τά μάτια της νά βουρκώσουν. Κι' ὕστερα ἀπό τή δέησι πού ἔκανε ὁ παπᾶς στόν Ἰψισιο, γιά τήν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς τοῦ ἥρωα, ἡ γενναία θρακιώτισσα σκούπιζε τά δάκρυα της κι' ἔτρεχε νά μῆ στο καρόβι της. Ὁ πόνος της τώρα παραμέριζε. Μέσα της μιλοῦσε ἡ Ἑλληνίδα καί τό καθεῖον τῆς Πατρίδας. Καί ἡ Δόμνα ξανάρχισε μ' ἀντρίκιο θάρρος μέ ἀπαράμιλλο ἡρωϊσμό καί φρόνησι τοὺς θαλασσινούς της ἀγῶνες, συνεχίζοντας τό ἔργο τοῦ ἀνιρός της. Εἶχε πάρει τέτοια μαθήματα φιλοπατρίας ἀπό τό Βισβίζη, τέτοια παραδείγματα τόλμης καί γενναιότητος, πού πίστευε πῶς κάθε της θυσία ἦταν κι' ἓνα εὐλαβικό μνημόσυνο στήν ἄγια του ψυχή.

Καπετάνισσα στό μπρίκι της, τή βρίσκουμε σέ λίγο στήν Εὐβοία, ὅπου πῆρε διαταγή ἀπό τήν κυβέρνησι νά φύγῃ γιά τή Χαλκίδα, καί νά παραμονεύῃ σιά στενά, γιά νά κληπῇ τόν Ὁμέρ παπᾶ, πού περνοῦσε καίνες τίς μέρες τό γεφύρι, γιά νά ἀπῇ μέ τό στρατό τοῦ στή Πηλεῖα ἑστερέα. Ἡ Δόμνα φάνηκε κι' αὐτὴ φορὰ ἀντάξια τῆς ἐμπιστοσύνης, πού εἶχαν οἱ ἀρχηγοί γιά τήν πολεμική της ἀντρεία. Ἐκαμε τέτοια ἀντίστασι στόν ἐχθρό μέ τά κανόνια τοῦ πλοίου της, πού ὅσες φορές ἐπεχείρησε νά περάσῃ τή Χαλκίδα δέν τά κατάφερε. Πάνω στή πλώρη ἡ Δόμνα παρακολουθοῦσε ἄγρυπνη κάθε του κίνησι καί τοῦ ριχνόταν, πλησιάζοντας τή στεριά, στήν κατάλληλη ὥρα, γιά νά τοῦ χαλάσῃ τά σχέδια. Ἀτρόμητη δίχως νά νοιώθῃ τοὺς κόπους καί τίς κακουχίες τῆς σκληρῆς δουλειᾶς κυβερνοῦσε, ἴδια μέ τόν ^{πιο} ψημένο θαλασσόλυκο, τό καράβι της καί τίμησε μέ τήν ἀξία καί τήν παλληκαριά της τή ναυτική ἀρετὴ τῶν ἐλλήνων θαλασσινῶν.

Ὑστερατὴ βλέπουμε στή Δικιάθο νά φέρνῃ πολεμοφόδια καί τροφές στοὺς νησιῶτες καί μετὰ στά βρυσάκια τῆς εὐβοΐας, ὅπου ἔφτασε στή πιό κρίσιμη ὥρα, γιά νά ἤλπιῃ τὸ τουρκικὸ στρατόπεδο καί νά ἀσφαλίσῃ τήν ἀπαράβρησιν τῆς ἀντιπαραθέσεως τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, κρατῶντας μακριὰ τόν ἐχθρό μέ τίς ἀδιάκοπες μπαταριές τῶν κανονιῶν τοῦ πλοίου της. Ἐτσι οἱ τοῦρκοι, πού εἶχαν τώρα μαζὶ μέ τοὺς θαλασσινούς νά τά

βάλουνε καί μέ τούς στεριανούς, προτίμησαν ν' αδειάσουν τόν τόπο καί ν' απομακρυνθοῦν πιό γρήγορα γιά νά σωθοῦν. Ἔτσι τό μέρος αὐτό πού ἦταν ἀπό τά πιό ἐπικίνδυνα γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα, λευτερώθηκε καί τήν ἄλλη μέρα οἱ στρατιῶτες καί οἱ ναῦτες πανηγύριζαν τή νίκη τους.

Ὁ Ἰ. πρόκριτοι καί οἱ ὀπλαρχηγοί τῆς ἑββοῖας ἀναγνωρίζοντας τίς μεγάλες ὑπηρεσίες πού πρόσφερε ἡ Δόμνα μέ τό καράβι της στό νησί τους, τῆς ἔστειλαν ἑναπίσημο ἔγγραφο πού ἔδειχνε τήν εὐγνωμοσύνη τους ~~πρός~~ πρὸς τήν "καπετάν Βισβίξαινα" ὅπως τήν ἔλεγαν. Μέσα σ' ἄλλα γράφανε ὅτι "καί ὁ μακαρίτης ὁ σύζυγος σου ὅταν ζοῦσε ἐδούλευε σε μέ πραγματική ἀγάπη τό "ἔθνος, ἀλλά καί ἐσύ μετά τό θάνατο ἐκείνου ἐσυνέχισες τοὺς ἀγῶνες του μέ πατριωτικό ζῆλο καί εἰλικρίνεια, χωρίς νά παρακούσης ποτέ τίς προσταγές τῆς κυβερνήσεως".

Ὁ Δ. Ὑψηλάντης ἐπίσης, γράφοντας στή Βισβίξη καί παινεύοντας τίς ~~πᾶν~~ ἀρετές της, τήν προσαναῖνε στό γράμμα του ἐγγενεστάτη καί γενναιοτάτη Δέσποινα". Ὁ Ἀνδρουτσός τό ἴδιο. Δέν ἀρκέστηκε σ' ὅσα τῆς εἶπε γιά τήν ἀνδρεία της, ἀλλά τῆς ἔστειλε κι' αὐτός γράμμα, πού τῆς ἔλεγε ὅτι "μέ ἔσωφες μαζί μέ τούς ἄντρες μου μέ τήν προμήθεια τροφίμων καί πολεμοφοδίων, χωρίς τά ὁποῖα ὁ στρατός μου θά διελύετο". Οἱ ἄντρες τοῦ Ὑδυσσέα τή λέγανε "μάννα" τους, γιατί τοὺς φερνόνταν πραγματικά μέ μητρική στοργή.

Ἡ ὄνομα τῆς καπετάνισσας Δόμνας Βισβίξη ἀναφερόνταν μέ θαυμασμό ἀπ' ὅλους κι' εἶχε γίνει γνωστό καί ἔνδοξο, ὅχι μόνο στή χώρα μας ἀλλά καί στήν ἑυρώπη.

Ἡ θρακιώτισσα ἡρωίδα συνιηροῦσε τό πλοῖο της, καθώς καί τοὺς ἑκατόν σαράντα ναῦτες της, μέ δικές της δαπάνες κονιά τέσσερα χρόνια, πού τά πέρασε ὁλόκληρα ~~ἐν~~ μέ ἀδιάκοπους θαλασσινοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. καί τώρα στό τέλος τοῦ 1823, πού ὅλη της ἡ περιουσία εἶχε ἐξαντληθῇ πιά καί τό μπρίκι της, πού βρισκόταν πάντα σέ κίνησι, εἶχε πάθει πολλές ἀβαρίες, ἡ Δόμνα παρά τά χρόνια της

-γιατί ήταν σχεδόν νέα άκομα - αναγκάστηκε νά διακόψη τή δρᾶσι της .
τότε χάρισε στήν Κυβέρνηση καί τό καράβι της καί πήγε ν'άναπαυτῇ
στή χύρα. Ἀργότερα τό θρακιώτικο μπρίκι γίνηκε μπουρλότο καί ὁ κυ-
βερνήτης του, ὁ Ψαριανός ναύαρχος Πιπῖνος, στά 1824 ἀνατίναξε μ'αὐ-
τό στόν ἀέρα τήν τουρκική φρεγάτα "Χαζνέ Γκεμισή"

Ἡ Δόμνα εἶχε ἀποκτήσει ἀπό τό γάμο της τέσσερα παιδιά. Τρία ἀγό-
ρια καί ἓνα κορίτσι πού τό βάπτισαν Μαριώ καί ἦταν ἴδια ἡ μάνα του. Ἡ
Μαριώ παντρεύτηκε στά 1840 τόν πλοίαρχο τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ Γιάν-
νη Φαιράκη καί ἔζησε μαζί του εὐτυχισμένη. Ἀπό τά παιδιά της, ὁ Δημή-
τρης ἔζησε καί διακρίθηκε στά γράμματα. Ὁ γιός τῆς καπετάνισσας ἦταν
ἀληθινά τυχερός στό στάδιο του. Δέν θᾶταν δεκαπέντε χρονῶν ὁ Δημήτρης
ὅταν ἦρθε στήν Ἑλλάδα ὁ Γάλλος στατηγός Ρός, σταλμένος ἀπό τό φιλελ-
ληνικό κομιτάτο τοῦ Παρισιῦ, γιά νά ἐξετάσῃ τά ἐλληνικά πράγματα καί
νά βοηθήσῃ οἰκονομικά τόν τόπον. Μετά τίς ἐνέργειες του αὐτές, ὁ Ρός
εἶχε ἐντολή νά γυρίσῃ στό Παρίσι φέρνοντας μαζί του καί καμμιά δεκα-
ριά ἐλληνόπουλα, παιδιά τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Εἰκοσίου, γιά νά μορφωθοῦν
μέ ἔξοδα τοῦ κομιτάτου στή γαλλική πρωτεύουσα. Τότε μαζί μέ τά παιδιά
τοῦ Κανάρη, τοῦ Μπότσαρη, τοῦ Παπανικολῆ, τοῦ Γιαννίτση καί ἄλλων ὁ-
πλαρχηγῶν, ὁ Ρός, πού εἶχε ἀκούσει γιά τήν ἐθνική θρᾶσι τῆς Βισβίζαι-
νας, ζήτησε νά πάρῃ κοντά του καί τό γιό της τό Δημήτρη. "Εἰσι τό πεν-
τάμορφο ἀγοράκι τῆς Δόμνας, πού ὀρφάνεψε μωρό ἀκόμα ἀπό πατέρα, βρῆ-
κε μεγάλη προστασία.

Πηγαίνοντας ὁ μικρός στό Παρίσι, μπῆκε στίς ἀρχές στό κολλέγιο
τῆς Ἀγίας Βαρβάρας καί ὕστερα σάν ἔγινε 19 χρονῶν, τόν βάλανε νά
σπουδάσῃ πολιτικές ἐπιστήμες. Μά ὁ Δημήτρης δέν ἔνοιωθε κλίσι γι'αὐ-
τό τό ἐπάγγελμα. Αὐτός ἤθελε ν'ἀκολουθήσῃ τό στάδιο τοῦ πατέρα του, νά
γίνῃ ναυτικός. Τότε ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Καποδίστριας
πού πληροφορήθηκε τούς διωταγμούς του καί πού τόν ἀγαποῦσε σάν παιδί
του, τοῦ γράψε ἓνα γράμμα καί τόν συμβούλευε νά ἐπιδοθῇ στήν ἐπιστήμη
του. Μέσα σ'ἄλλα τοῦ γράφε "Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολλούς ναυτικούς. Ἐχει ἀ-
νάγκην ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, διὰ νά μορφωθῇ ὡς κράτος ἐλεύθερον καί
νά διεκδικήσῃ καί ἄλλον τρόπον τά δίκαια της".

ἔτσι ὁ Δημητρακὴς πείστηκε καὶ ρίχτηκε μὲ τὰ μοῦτρα στοῦ διάβασμα.
Ἐφηβὸς ἀγγελόμορφος, ὁ Βισβίξης, μὲ τὴν ὀλοκάθαρη λευκὴ φουστανέλλα
του καὶ μὲ τὴ χρυσοκέντημένη του φέρμελη, ἦταν τό καμάρι τῶν ἑλλή-
νων τῆς Γαλλίας. ἰά ζωηρά του χαρακτηριστικά, τό περήφανο βλέμμα του
ἢ λυγρὴ κορμοστασιά του καὶ τὰ πλούσια μακρὰ μαλλιά του, πού παι-
σιώνανε τὴν ἐλληνικὴ/κατατομή, ^{του} κάνανε τοὺς Γάλλους τῇ πιό ζωηρῇ ἐν-
τύπωσι καὶ τράβηξαν ἄλλοι τοὺς τό θαυμασμό. ἰό θρακόπουλο εἶχε πάνω του
ὅλη τὴ χάρι καὶ τὴ λεβεντιά τῆς γενιᾶς του. Ἡ σεμνὴ ἔκφρασι τοῦ προ-
σώπου του φανέρωνε παιδί, πού δέν εἶχε ξένο στά γυρίσματα τῆς τύχης,
πού εἶνε ζυμωμένο μὲ τίς πίκρες καὶ τίς φουρτοῦνες τῆς ζωῆς. Ἡ τόσο
συμπαθητικὴ μορφή του ἔδειχνε χαρακτηριστικά τὸν ἀντιπροσωπευτικὸ τύ-
πο τῆς τότε νέας ἐλληνικῆς γενιᾶς, πού πίστευε στοῦ δίκαιο τὸν ἀγώ-
νων τῆς φυλῆς καὶ ἔβλεπε μ' ἐμπιστοσύνη καὶ πεποίθησι στοῦ μέλλον. ἰά μά-
τια του ὀλοκάθαρα, καθρέπτιζαν τὴν ἰσότητά τῆς ἐλληνικῆς ιδέας, πού
τό μεγαλεῖο της φτερούγιζε σ' ὅλο τὸ κόσμο. Ὅταν ὁ ποιητὴς Βίκτωρ
Οὐγκώ ἔγραφε τὴν περίφημη ὠδή του εἰς τὸ ἑλληνόπουλο, ἀναμνηστικὰ
θα εἶχε πάρει γιὰ πρότυπο τὸ Δημήτρη Βισβίξη, γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ
μὲ τί σμιλευτό του στῖχο τὸ πικραμένο καὶ πολυβασανισμένο ἑλληνόπου-
λο, πού τό ξέχασε τὸ μαχαῖρι τοῦ λούρκου, σκεπασμένο ἀπὸ μιὰ ἀγράμπε-
λη, μὲ τὰ μαλλιά χυμένα στοὺς ὤμους, μὲ σκυμένο τὸ κεφάλι, μὲ τὴν
ψυχὴ περίλυπη.

Τὸν ἴδιον καιρὸ ὁ Σατωβριάνδος, ὁ Οὐγκώ καὶ ἄλλοι μεγάλοι ποιητὲς
ἐμνευστήκανε ἀπὸ τὸ γλυκύτατο ἔφηβο τῆς ὑράκης καὶ γράψανε ἀληθινὰ ἀ-
ριστουργήματα, πού συγκλόνισαν τοὺς φιλελληνικοὺς κύκλους ὀλόκληρης
τῆς εὐρώπης. Ἡ κυρία ἑκαμιζὲ καὶ ἡ δούκισσα ντ' Ἀμπραντές καθὼς καὶ
πολλοὶ ἄλλοι γνωστοὶ Γάλλοι πέρνουν τότε τὸ ὥραϊο ἑλληνόπουλο ὑπὸ τὴν
προσiasία τους. Ἡ γαλλικὴ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς δημοσιεύουν τὴν φωτο-
γραφία του μὲ τὰ πιό θερμὰ λόγια γιὰ τὴν ἑλλάδα καὶ τὸ Βισβίξη καὶ
χαρίζουν ὕμνους ὅλ' στὸν ἡρωϊσμό τοῦ πατέρα του. Ἡ μεγάλη καλλιτέχνης
τῆς Γαλλίας Ἀντέλλα Ταρντιέ κάλεσε μιὰ μέρα στοῦ ἐργαστήριό της τὸ
Δημήτρη, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ τὴν προσωπογραφία του. ἰό ἔργο της αὐτὴ ἦ-
ταν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλίτερους πίνακες τῆς διάσημης ζωγράφου καὶ τὸ

φιλελληνικό κομιτάτο τό ἔβγαλε σέ χιλιάδες δελτάρια; πού εἶχαν μεγάλη ζήτησι ἀπό τό γαλλικό κοινό. Ὅσα λεπτά μαζεϋόντουσαν ἀπό τήν πούλησι τῶν εἰκόνων αὐτῶν τοῦ Βισβίζη, τά στέλνανε στήν Ἑλλάδα γιά ἐνίσχυσι τῶν φτωχῶν. Ἕνα τέτοιο δελτάριο βρῖσκεται καί σήμερα στό Ἐθνολογικό μας Μουσεῖο. Κάτω ἀπό τήν εἰκόνα τοῦ ἐφήβου εἶνε τυπωμένα μέ γαλλικά ῥάμματα αὐτάτά λόγια τῆς Δόμνας, πού τά εἶπε στό ~~πα~~ γιό της λίγο προτοῦ φύγη γιά τό παρίσι: "Μαῖδι μου, ἦταν γραφτό σου νά υἱοθετηθῇς καί νά ἀνατραφῇς ἀπό τή γαλλική γενναιοδωρία. Ὅταν θά(μεγαλώσης ἴσως νάμή ζω πλέον. Στοιχάσου τότε ὅτι ἔχεις νά ἐκδικηθῇς τόν(πατέρα σου". Γιά συγκινητικά αὐτά λόγια τῆς ἡρωίδας μητέρας, φέρνανε ἀκέρηο τό σεβασμό τῶν ξένων γιά ὅλες τίς Ἑλληνίδες τοῦ Ἀγῶνα. θαύμαζαν στό πρόσωπο τοῦ νεαροῦ θρακιώτη τήν βακουσιή καπετάνισσα, πού γύρω ἀπό τή δρᾶσι της κυκλοφορούσαν οἱ πιο ῥαῖοι θρυλοὶ μαζί μέ τίς ἐλληνικές παραδόσεις τῆς ἀγάπης καί τῆς αὐτοθυσίας γιά τήν Πατρίδα, πού τόσο θαυμάσια ἦσαν ριζωμένες στίς καρδιές τῶν γυναικῶν τοῦ Βισβίζη.

Ἀπό τίς εἰσπράξεις πού εἶχε τό κομιτάτο ἀπό τό πούλημα τῶν φωτογραφιῶν τοῦ Δημήτρη Βισβίζη, θεωρήθηκε καλό νά στείλουν στή Δόμνα, πού βρισκόταν τότε σέ μεγάλες φτώχειες, πῆντα χρυσᾶ τάλληρα καί μιὰ φορεσιά ροῦχα. Εἶναι ἀπερίγραπτη ἡ συγκίνησι τῆς Βισβίζαινας, σάν ἔλαβε αὐτά τά δῶρα στήν κατάστασι πού εἶχε ἔρθῃ. Ἀπ' ὅλη τήν τεράστια περιουσία της δέν τῆς εἶχε μείνει στά χέρια της πεντάρα. Ὅλα ὅσα εἶχε, σέ μετρητά καί σέ εἶδη, τά εἶχε δώσει γιά τίς ἀνάγκες τοῦ ἀγωνιζομένου Ἕθνους. Γιά τόν ἑαυτόν της δέν εἶχε φροντίσει καθόλου. Οὔτε γιά τά γερατειά της τήν ἔνοιαζε. Εἶχε τίς ἐλπίδες της στό θεό καί στό γιό της. Καί μέσα στή μοναξιᾶ της δέν ὄνειρευόταν παρά τό γύρισμα τοῦ Δημήτρη, γιά νά τόν σφίξῃ στήν ἀγκαλιά της κι' ὕστερα ἄς πέθαινε. Τό χρέος της στήν Πατρίδα τό εἶχε κάμει καί μάλιστα μέ τό παραπάνω.

Μετά τή σύστασι τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἡ Κυβέρνησι ἔβγαλε τριάντα δραχμές τό μῆνα γιά σύνταξι τῆς Δόμνας Βισβίζη. Κι' αὐτή, πού ἀπό τά μικρά της χρόνια εἶχε ζήσει μέσα στάπλότη, περίμενε ~~ἔ~~ τώρα καρτερικά νά πάρῃ τίς λίγες αὐτές ~~παραδόσεις~~ δραχμές γιά νά συντηρηθῇ. Μά τήν ἴδια σχε

δόν τύχη είχαν όλες οι γυναίκες που πολέμησαν και διάθεσαν ό,τι είχαν και δέν είχαν για τόν 'Αγώνα. Καί η Μανιώ Μαυρογένη τήν ίδια μοῖρα είχε. Ήταν κι' αυτή στά ύστεργά της βουτηγμένη στή φτώχεια.

Όσοο ηή στά 1832 ξαναγύρισε ο Δημήτρης στήν ἐλευτερωμένη 'Ελλάδα. Η χαρά και τά δάκρυα τής Δόμνας ήταν άστείρευτα. "Εβλεπε τό γιό της και δέν τόν γνώριζε. Μόσο είχε αλλάξει. Καί πόσο μορφωμένος ήταν. ιάχασε σ' αν τό είδε . Καί τόν κυττούσε αδιάκοπα και τόν χαμάρωνε γεμάτη λαχτάρα και πόνο. Ήταν πιά σωστός άντρας ίσαμε κεῖ πάνω. Λεβέντης πραγματικός, ἐπιστήμονας άξιος, που μπροστά του άνοιγόταν λαμπρό στάδιο.

Στίς αρχές ο Δημήτρης Βισβίξης διορίστηκε ακόλουθος του ύποργείου 'Εξωτερικών κι' άργόετρα διοικητής τής Νάξου. Η Δόμνα σ' όλο αυτό τό διάστημα, από τά 1832 μέχρι τό 1845, βρισκόταν κοντά του. Δέν μπορούσε νά τον άποχωριστή. Ο Δημήτρης ήταν πιά η ζωή της.

Μ' άρχότερα άρρώστησε βαρεια και τήν φέρανε στήν Αθήνα. Όταν γιατρεύτηκε προτίμησε νά μείνη στον Πειραιά, γιατί ο γιός της έβουγε στό έξωτερικό για ύποθέσεις του κράτους και δέ μπορούσε νά τόν ακολουθήση.

Η κακουχίες όμως τής προτερινής ζωής τής Δόμνας, μαζί μέ τήν τελευταία της άρρώστεια τή ρίξανε πάλι στό κρεβάτι κι' αυτή τή φορά για νά μή σηκωθῇ πιά. Ήταν κοντά έβδομηντα χρονών, όταν πέθανε κάποιο σούρουπο του Νοέμβρη στά 1852, η θρακιώτισσα καπετάνισσα, η Δόμνα Βισβίξη, που η ζωή της ήταν ένας ύμνος στήν ελληνική λευτεριά, ένα μαρτυρικό βγαλμένο μέσα από τά φυλλοκάρδια του Έθνους, που στάθηκε στον ούρανό τής Ελλάδας για νά σιέλνη ανάμεσα από τούς αιώνες τίς θεϊκές μαρμαρυγές του σε κάθε ελληνική ψυχή. i.....

[Βιβίου }

στα Μανιόττα Ηγεμόνα

Σταμάτης (Θεσσαλονίκη) 1940 σ.

Ν. Σπύρην 19/1/εν. 1940

(43)